

Lausunto

Oikeusministeriön kirjaamo

KIRJAAMO.OM@GOV.FI

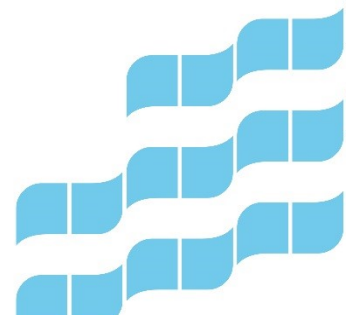
26.8.2024

Lausunto lausuntopyyntöön VN/26111/2023: Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

Tampereen kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportista.

Tampereen kaupunki pyytää kiinnittämään huomiota kartoituksen rajauksiin. Väliraportista selviää, että kartoituksen ulkopuolelle on rajattu viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen ja tiedonsaantioikeuksiin liittyvä sääntely. Tietosuojalainsäädännön uudistuksen yhteydessä Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan on ehdottoman tärkeää analysoida myös tiedon luovutussäännösten että tietojen mahdollisen toisiokäytön näkökulmasta kuntien tarpeita tiedon liikkuvuuden näkökulmasta. Yleisemmin epäselvyyttä käytännön työelämässä ja palvelujen oikeaoppisessa toteuttamisessa henkilötietojen käsittelyn osalta aiheuttaa se, miten eri hallinnonalan erityislakeja sekä tietosuoja- ja tiedonhallintalainsäädäntöä sovelletaan yhdessä. Lisäksi Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet ja EU-tuomioistuimen ratkaisukäytännöt eivät jalkaudu kokonaisuudessaan Suomessa kuntakentälle.

Tampereen kaupunki pyytää kiinnittämään enemmän huomiota tietosuojalain kustannusvaikutuksiin. Raportissa olisi voitu käsitellä ja arvioida enemmän tietosuojalainsäädännön tulkintaan tai sen puutteisiin liittyviä kustannusvaikutuksia. Nyt eri organisaatiot käyttävät paljon resursseja erilaisten vaikutustenarviointien tekemiseen, vaikka palvelut ja käytettävät ratkaisut ovat suurimmassa osassa kuntia vastaavanlaiset. Julkisella sektorilla tarvittaisiin enemmän yhteistyötä ja ohjausta, jotta samoja pohdintoja ei tarvitsisi tehdä jokaisen organisaation erikseen,

koska se johtaa herkästi myös erilaisiin tulkintoihin. Yhtenäisellä neuvonnalla ja ohjauksella voitaisiin edesauttaa paitsi yhdenmukaisia käytäntöjä, myös toteuttaa tämä kustannustehokkaammin.

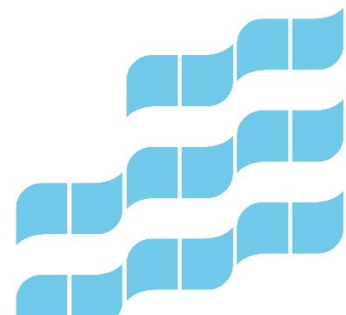
Tampereen kaupunki kiittää, että raportissa on nostettu esille eri ministeriöiden vastuunalle kuuluvia kokonaisuuksia ja havaintoja. Positiivista on myös se, että raportin laatineessa työryhmässä on näiden ministeriöiden edustajia mukana. Tarkemmat käytötapausesimerkit olisivat olleet hyvä lisä sisältöön.

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Kuntasektorilla on eriäviä käytäntöjä ja tulkintoja sen suhteen, miten rekisterinpitovastuu ylipäätään pitäisi määritellä. Asiaa ohjeisti henkilötietolain voimassa ollessa tietosuojavaltuutetun toimiston opas ”Kunnat ja henkilötietolaki”. Opas on poistettu julkisesta jaosta ilmeisesti tietosuoja-asetuksen voimaantulon yhteydessä. Silloinen tulkinta oli selkeä eli kunnissa rekisterinpitäjinä katsottiin toimivan järjestämisvastuussa oleva toimielin kuten lautakunnat ja kaupunginhallitus. Nyt osassa kunnissa rekisterinpitäjäksi on tulkittu kunta kokonaisuudessaan. Tämä aiheuttaa hämmentäviä tilanteita mm. siitä kuka on virkavastuussa ja missä toimielimessä pitää hyväksyttää asioita tai sopimuksia ja tämä hidastaa varsinkin kuntien välistä toimintaa tai tuo epäselvyyksiä yhteisrekisterinpidollisiin toimintamalleihin. Tämä aiheuttaa epäselvyyksiä myös kuntien lakisääteisten tietosuojavastaavien keskinäisissä keskusteluissa. Kaiken kaikkiaan kunta-puolelle tarvittaisiin enemmän ohjausta tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain tulkintaan ja olisi toivottavaa, jos tietosuojavaltuutetulta saisi ohjaavaa ja neuvovaa roolia valvontaroolin lisäksi.

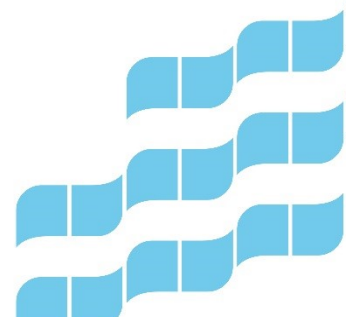

Tietosuojalaki on melko vaikealukuinen ja sisältää laajasti viittauksia tietosuoja-asetuksen lainkohtiin. Lain sisällön pystyy ymmärtämään vain lukemalla sitä yhdessä tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain esitöiden kanssa. Lisäksi laki sisältää useita viittaussäännöksiä muihin tietosuoja koskeviin erityislakeihin sen sijaan, että kyseiseen erityislakiin kirjattaisiin sen sisällön määrätyiltä osin täsmentävän ja täydentävän yleisen tietosuoja-asetuksen sisältöä.

Tietosuojalaissa (5§) otetaan alaikäisten osalta kantaa siihen, että 13-vuotiaalle voidaan suoraan tarjota tietoyhteiskunnan palveluita siten, että käsittelyperuste on suostumus. Tämä asia ei ole kovin selkeästi jalkautunut ja edelleen kunnissa kysytään moniin erilaisiin asioihin (esim. opetuspalveluissa) suostumus alaikäisen lailliselta edustajalta (huoltajalta). Asiaan olisi hyvä saada tarkempia malliesimerkkejä, että mihin kaikkeen tietojensa käsittelyyn 13-vuotias voi antaa suostumuksensa ja milloin suostumuksen voi antaa huoltaja.

Kokonaisuudessaan alaikäisten asemaan liittyy paljon epäselviä ja tulkinnanvaraisia asioita kuten se, että minkäikäinen itse voi vaatia henkilötietojensa oikaisua tai poistoa tai käyttää itsenäisesti tarkastusoikeuttaan ja milloin taas huoltajalla on rinnakkainen oikeus. Käytännöt vaihtelevat kunnissa melkoisesti. Tämä vaikeuttaa digitalisaatiota sekä käytännössä rajoittaa sähköisten palvelujen käyttöä. Suomeen tarvittaisiin selkeä numeerinen ikäraja, mihin asti alaikäisen laillinen edustaja voi edustaa lasta. Mielestämme 15 vuotta olisi perustelu ikäraja siihen, että alle 15-vuotiaiden osalta huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla olisi aina rinnakkainen oikeus toteuttaa alaikäisen puolesta rekisteröidyn oikeuksia.

Lisäksi ylipäätään tietosuoja-asetuksen tarkoittamaan suostumuksen käyttämiseen kuntasektorilla pitäisi saada tarkempaa ohjausta, koska nyt eri tilaisuuksissa on väläytelty sitä, että se ei ylipäätään olisi sellainen käsittelyperuste, jota voisi julkista valtaa käytettäessä käyttää.

Kameravalvonnan järjestäminen

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan yksi laillinen tietojen käsittelyperuste on yleinen etu/julkisen vallan käyttö. Käsittelyperusteen piiriin pitää jatkossakin kuulua mahdollisuus käyttää kuntien toteuttaman kameravalvonnan (esim. liikenne- ja katukameroiden) tallenteita tällaisiin käyttötarkoituksiin kuten:

- Liikenteen valvonta ja ohjaus
- Tilannekuvan muodostaminen liikenne- tai muista tilanteista/tapahtumista/olosuhteista
- Liikenne-/kaupunkisuunnittelu
- Turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäiseminen ja varautuminen
- (Työ)tapaturman tai (työ)turvallisuudelle uhkaa aiheuttaneen tilanteen selvittäminen
- Liikenneonnettomuuksien selvittäminen
- Omaisuuden suojaaminen
- Liikennevirtojen ennustaminen
- Virtuaaliympäristöjen kehittäminen ja toteuttaminen

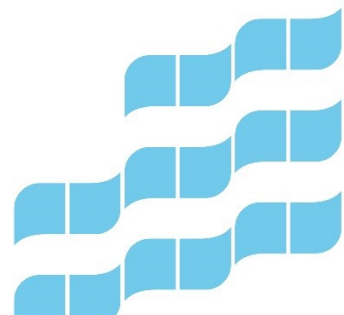
Kameravalvontaan kohdistuvat käsittelyperusteen rajoitukset voivat pahimmillaan estää uusien, esimerkiksi tekoälyn hyödyntämiseen perustuvien digitaalisten palveluiden kehittämisen ja näin heikentää merkittävästi kaupunkien kehitystä.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

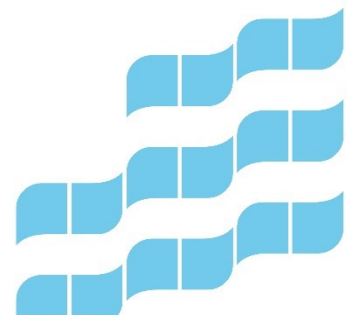

Kunnan ja opiskeluhuollon yhteistyö:

Kunnan järjestämän opetuksen ja hyvinvointialueiden tuottamien sote-palvelujen (ml. opiskelu-huoltotyön) välille tarvitaan paremmat ja yksiselitteiset tarpeellisten tietojen luovuttamiseen ja tietojen saantiin liittyvät pykälät, jotka tukisivat käytännön työelämää. Hyvinvointialueen työntekijät tarvitsisivat suorat käyttöoikeudet opetuksen tietojärjestelmiin, mutta tietojärjestelmien toimittajilla on haasteita muuttaa järjestelmiään niin, että niihin pystyttäisiin jälkikäteisesti rakentamaan nk. oppilaskohtaisia tietosuojarajauksia. Työntekijät ovat salassapitovelvollisia ja sitoutuvat siihen, että eivät käytä muita tietoja järjestelmistä kuin niitä, joita työtehtävissään tarvitsevat. Tämä ei kuitenkaan tämänhetkisen lainsäädännön näkökulmasta ole mahdollista vaan teknisesti pitäisi estää pääsy sellaisiin tietoihin, joita työtehtävissä ei tarvitse. Kuitenkin esim. terveydenhuollon järjestelmissä on Suomessa vallitseva käytäntö se, että potilaskohtaista tietosuojarajauksia ei ole, vaan lääkärillä ja muulla hoitohenkilökunnalla on teknisesti pääsy koko potilasrekisterin sisältöön, mutta tietoihin saa mennä silloin vain, kun hoitosuhde tai muu työtehtävä edellyttää tietojen käsittelyä.

Lokitietojen käsittely:

Tiedonhallintalaki velvoittaa keräämään lokitietoja tietojen käytöstä, mutta yhteistä linjausta tai sääntelyä julkisen sektorin lokitietojen säilytyksestä tai säilytysajasta ei ole. Nyt ainoastaan sote-palveluissa on määritelty 12 vuoden säilytysvelvoite asiakastietojen käsittelylokeille. Tiedonhallintalautakunnan suositus on 5–10 vuotta ja Traficomien vastaava suositus 6-24kk. Asiassa on kustannusvaikutuksia ja lokit ovat usein myös salassa pidettäviä, joten niiden suojaukseen panostetaan merkittävästi. Lokitietojen säilytysaika 2 vuotta olisi perusteltua rikoslaissa tietosuojarikoksen vanhenemisajalla. Tampereen kaupunki pitää pidempää lokitietojen säilyttämistä velvoitetta kohtuuttomana sen aiheuttamien kustannusvaikutusten vuoksi. Jos pidempää säilytysaikaa edellytetään, tulisi lainsäädännön valmistelutyössä osoittaa myös rahoitus syntyvien kustannusten kattamiseksi.

Lisäksi lokitietojen tiedonsaantioikeus vaikuttaa epäselvältä. Asiassa on tulkittu julkisuuslain asiansaantioikeutta tai tietyssä määrin EU:n yleisen tietosuojasetuksen tarkastusoikeutta.

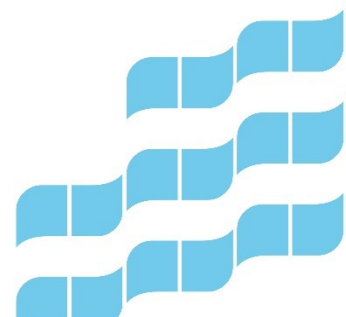
Työllisyys- ja kasvupalvelut:

Julkisen työvoimapolun tuottamiseen liittyvää ja samalla henkilötietojen käsittelyä sisältävää sääntelyä on työvoimapoluita ja yrityspalveluita koskevassa lainsäädännössä. Tällaista sääntelyä sisältäviä lakeja ovat muun muassa laki työvoimapoluiden järjestämisestä (380/2023), laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä (293/2017), laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023) ja palkkaturvalaki (866/1998).

Väliraportin mukaan tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on parantaa julkisten palveluiden järjestämistä, yhteydessä ei ole tarkoitus arvioida tarkemmin salassapitosäädöksiin liittyviä säännöksiä tai sääntelyn tarvetta. Kuitenkin julkisen työvoimapolujen salassa pidettävän asiakkuuden on havaittu ajoittain vaikeuttavan kohtuuttomasti palveluiden tarjoamista ja asiakastiedon liikkumista viranomaisten välillä. Lisäksi on tullut esiin tilanteita, joissa puutteellinen ja epätäsmällinen tiedonvaihtosääntely hankaloittaa työvoimapoluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä.

Tampereen kaupunki toteaa, että on olemassa vahva muutostarve tiettyihin tietojen luovuttamiseen ja tiedonsaantioikeuksiin toiminnan järjestämisen sujuvoittamiseksi. Palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuuden edistämiseksi tiedon kulkua tulisi sujuvoittaa, jotta työllisyyden ekosysteemin toimijoiden (kuten työllisyysalue/kunta, KELA, hyvinvointialue, työttömyyskassat, koulutuksen- ja muut palvelutuottajat) palveluista kerätyt tiedot olisivat sujuvammin käytettävissä eri toimijoiden kesken. Tietoa olisi tarve käyttää muun muassa asiakaslähtöisempään ja tehokkaampaan asiakkaiden palvelutarpeen ennakointiin ja varhaiseen puuttumiseen sekä vaikuttavien palvelujen järjestämiseen.

Tampereen kaupunki toteaa, että työvoimapoluiden osalta olisi syytä selkeyttää sitä, missä tilanteissa työllisyyspalveluissa työsuhteessa olevat henkilöt voisivat perustaa henkilötietojen

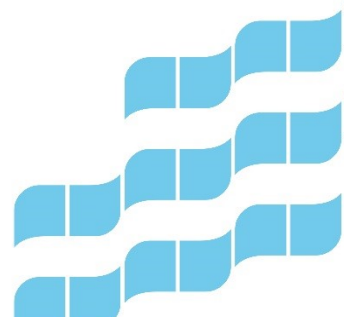
käsittelyn lakisääteiseen velvoitteeseen, milloin yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai julkisen vallan käyttöön. Nykytilanteessa on epäselvyyttä siitä, missä tilanteissa viranomaiset voisivat perustaa käsittelyn joiltakin osin suostumukseen.

Haasteita on myös koettu tilanteissa, joissa salassa pidettävien tietojen luovuttamisen edellytyksenä on se, että tiedot ovat välttämättömiä kyseessä olevaan käyttötarkoitukseen. Tältä osin koetaan vaikeaksi luovuttavan viranomaisen käytännön haasteet arvioida, mitä tietoja vastaanottava tosiasiallisesti tarvitsee. Lisäksi konkreettisia haasteita on työvoimaviranomaisen ja KEHA-keskuksen yhteisrekisterinpitäjyyteen liittyen. Roolien, vastuiden ja velvoitteiden jakautuminen KEHA-keskuksen ja työllisyysalueen kesken on ollut haastava määrittää.

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että tietosuojasääntelyn kokonaisuudistuksessa osaltaan huomioidaan viranomaisten tiedonsaanti- tai tiedonluovutusääntely ja sen riittävyys. Näin tuettaisiin saman aikaisia julkishallinnon tavoitteita helpottaa tiedon liikkumista julkishallinnon eri toimijoiden välillä, poistaa digitalisaatiota estävää sääntelyä sekä edistää tuottavuutta ja palveluiden toimintaa.

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että työvoimaviranomaisella olisi oikeus salassapitosääntösten estämättä luovuttaa tietoja työvoimapalveluista vastuussa oleville työllisyysalueen kunnille seuraavia työllistämistä edistäviä tukipalveluita varten

- 1) tilastointi;
- 2) tieteellinen tutkimus;
- 3) kehittämis- ja innovaatiotoiminta;
- 4) opetus;
- 5) tietojohdaminen;
- 6) viranomaisohjaus ja -valvonta; sekä
- 7) viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävä

Tampereen kaupungin kommentit lausuntoon on koonnut Tampereen kaupungin tietosuojavastava Ari Andreasson.

ari.andreasson@tampere.fi

050-356 0145

